

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1

van **ROBRECHT BOTHUYNE**

datum: 26 september 2017

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Actieplan Gedrag en Klimaataanpak - Dienstverplaatsingen

Om de verschillende klimaatdoelstellingen te kunnen behalen, dienen we het klimaat vanuit een andere hoek te bekijken. De reducties van CO₂ en primair energieverbruik kunnen via een efficiënt actieplan aangepakt worden. Dit actieplan gedrag en klimaataanpak vertaalt zich in enkele doelstellingen via dewelke het gedrag aangepast kan worden. Klimaatpositief gedrag dient aangemoedigd op de werkvloer van elke overheidsentiteit en dat op verschillende vlakken:

- dienstverplaatsingen;
- maaltijden;
- vergaderingen;
- gebruik van toestellen en kantoorruimte;
- andere zaken zoals woon-werkverkeer, opleidingen.

Dit klimaatpositief gedrag behalen we door het stimuleren met inbreng van gedragsinzichten en door het opnemen van een ambassadeursrol rond de zorg voor het klimaat.

Inzake de dienstverplaatsingen gaat het over dienstfietsen (zichtbaarheid verhogen, ontlenen makkelijker maken, ...), de vergroening van het wagenpark en de andere dienstverplaatsingen zoals dienstreizen.

1. Om een beginpunt te creëren als eerste stap naar verbeter- en veranderingsprocessen wil ik graag weten wat de nulmeting is bij dit deel van het actieplan en dat per entiteit opgesomd.
2. Wat zijn de verschillende concrete doelstellingen - per entiteit - bij de realisatie van dit actieplan?
3. Op welke manier wordt dit item - binnen elke entiteit - opgezet? Graag hierbij:
 - a) concreet actieplan voor item 'dienstverplaatsingen';
 - b) via welke ingrepen dit deel van het actieplan wordt aangemoedigd bij de gedragsverandering bij de ambtenaren van die entiteit;
 - c) op welke manier de zichtbaarheid verhoogd zal worden;
 - d) via welke tools de lagere voetafdruk bevorderd zal worden;
 - e) over hoeveel groene voertuigen elke entiteit op dit moment beschikt (zowel auto als fiets, bromfiets, ...).
4. Wat zijn de parameters via dewelke de meting/evaluatie zal gebeuren?

5. Wat zijn de resultaten van de metingen - tot op vandaag - voor dit actiepunt en dat per entiteit?
6. Op welke vlakken zal men - per entiteit - voor dit actiepunt bijsturen?
7. Wat zijn de 'best practises' per entiteit voor dit actiepunt?
8. Wat is de financiële impact van de toepassing van dit actieplan per entiteit?

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 1 van 26 september 2017

van **ROBRECHT BOTHUYNE**

Het actieplan Gedrag en Klimaataanpak werkt vooral ondersteunend voor het behalen van de doelstellingen in de andere actieplannen, meer bepaald het actieplan energie-efficiëntie, het actieplan gebouwen en het actieplan mobiliteit. Meer informatie over de verschillende actieplannen staat op <https://overheid.vlaanderen.be/gedragsinzichten-en-klimaatactieplannen> en <http://www.vlaamseklimaatop.be/klimaatdoelstelling-vlaamse-overheid-2030>.

De doelstellingen van het actieplan Gedrag en Klimaataanpak zijn om bij de personeelsleden van de Vlaamse overheid (administratieve entiteiten en kabinetten) klimaatpositief gedrag te stimuleren en om ambassadeurschap op te bouwen. Door de inbreng van gedragsinzichten willen we een meerwaarde creëren voor de acties van de andere actieplannen. We spreken dan van het inbouwen van 'gedragsslussen' in die klimaatactieplannen.

De vijf actiepunten die aan bod komen in deze en in uw vier volgende schriftelijke vragen (dienstverplaatsingen, vergaderingen, ambassadeurschap, gebruik van toestellen en kantoorruimte, en maaltijden) staan in paragraaf 5.2 van het actieplan Gedrag en Klimaataanpak vermeld in een niet-exhaustieve lijst van acties die passen binnen de werkgerelateerde gedragingen van ambtenaren en die als voorbeeld kunnen dienen voor de entiteiten in het toepassingsgebied.

De lijst is een eerste aanzet van een portfolio van acties die ofwel centraal of decentraal kunnen worden opgezet. Uit deze lijst kunnen de entiteiten acties kiezen.

Het jaar 2017 moet gezien worden als een startjaar, waarin de entiteiten gesensibiliseerd worden om engagementen op te nemen voor die aspecten die voor hen significant zijn. Het is de bedoeling dat hiermee een dynamisch proces wordt opgestart dat gaandeweg evolueert in functie van jaarlijkse evaluaties. Maar dit impliceert niet noodzakelijk dat er voor elke entiteit en/of voor elk onderdeel van een plan gewerkt zal worden met nul- en vervolgmetingen. Anders zou de administratieve werklast die aan de implementatie van de actieplannen verbonden is te groot worden.

Zoals vermeld in 5.1 van het actieplan Gedrag en Klimaataanpak werkt het departement Kanselarij en Bestuur (DKB) voor de introductie van gedragsinzichten vooral samen met Het Facilitair Bedrijf (HFB) en met het Vlaams Energiebedrijf (VEB) opdat zij gedragsinzichten zouden meenemen in de acties die zij hebben gepland met betrekking tot mobiliteit (dienstverplaatsingen) en energie-efficiëntie in gebouwen en bij transport.

Hierna volgen een aantal voorbeelden die resulteren uit deze samenwerking.

- In het najaar van 2017 verhuizen heel wat ambtenaren die in Brussel werkzaam zijn naar het Herman Teirlinckgebouw. Omdat het pendel- en werkgedrag daardoor wordt doorbroken biedt de verhuis naar dit nieuw gebouw unieke kansen om een klimaatpositieve gedragsverandering te stimuleren.
Uit een nota van het departement Kanselarij en Bestuur (Team Gedragsinzichten) met mogelijke acties heeft Het Facilitair Bedrijf drie acties gekozen: het gebruik van de trap stimuleren (versus lift); fietsen promoten en wagen ontraden; duurzaam

afvalbeheer. Het Facilitair Bedrijf zal deze acties verder uitwerken met bijhorende gedragslussen.

- In mijn eigen kabinet en in het Boudewijngebouw werden de eerste kleinschalige experimenten gevoerd voor het gebruik van trap ipv lift, in samenwerking met professor Filip Boen van de KU Leuven. Hij engageerde zich om daarop verder te werken in het Herman Teirlinckgebouw; er vonden daarover al voorbereidende gesprekken plaats.
In mijn kabinet werden voetstickers op de grond gekleefd die de weg wijzen naar de trappenhallen en aan de liften en de trappenhallen werden flankerende boodschappen geplaatst. Er werden een nulmeting en twee effectmetingen uitgevoerd. Het trapgebruik steeg bij het personeel (met 12%) maar dat was niet statistisch significant. Het trapgebruik was namelijk al hoog voor de start van de interventie (67,3%).
In het Boudewijngebouw werd aan één ingang dezelfde opstelling gebruikt. Ook hier gebeurde een nulmeting en een effectmeting. Hier steeg het trapgebruik met 11%, en dat resultaat was wel statistisch significant.
- Op basis van de raamovereenkomst voor gedragsonderzoek die DKB heeft afgesloten, heeft het Team Gedragsinzichten een gedragswetenschappelijk onderzoek Mobiliteit en Energie-efficiëntie besteld, om die te kunnen aanbieden aan de geïnteresseerde entiteiten en hen zo de kans te geven om een workshoptraject met de gedragstoets te doorlopen en een klein gedragswetenschappelijk experiment uit te voeren. Er is reeds een dergelijk traject gestart met een team van HFB ("Ellips-in-Beweging") en er zijn nog gesprekken lopende met andere teams.
- Mijn diensten hebben ook samengewerkt met HFB voor (de analyse van) de reservatietool voor het wagenpark (2015-2017). Daaruit bleek dat de beschikbare elektrische wagen bijna niet wordt ontleend. Er loopt een enquête om te achterhalen waarom dit voertuig wel of niet wordt gebruikt. De meest milieuvriendelijke voertuigen werden bovenaan geplaatst in de reservatietool. Er werden testritten georganiseerd op de eerste dag van de duurzame mobiliteit van HFB (2017-09-26).
- Voor de gegevens m.b.t. het wagenpark van de Vlaamse overheid verwijs ik naar de antwoorden die ikzelf (voor de kabinetten van de Vlaamse ministers) en collega Liesbeth Homans (voor de Vlaamse administratie) gegeven hebben op twee schriftelijke vragen van de heer Jos De Meyer van 5 juli 2017 (zie <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1152135> ; <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1152129>).
- Het Facilitair Bedrijf zal op de mediaschermen in de hoofdkantoren van de Vlaamse administratie zes sensibiliseringstips tonen (één tip per maand). Deze tips zullen gaan over: licht doven bij het verlaten van een ruimte; PC en scherm uitzetten wanneer je ze niet gebruikt; ramen sluiten wanneer de verwarming of koeling aan staat; digitaal archief op orde houden om energieverbruik van servers te laten dalen; de trap nemen; elektrische laders uittrekken wanneer ze niet gebruikt worden.
- Het Facilitair Bedrijf zal een opleiding 'ecodriving' stimuleren voor de meest mobiele functies. Daartoe is vanuit het klimaatprogramma voorzien in een financiële ondersteuning.
- Wat opleidingen (ambassadeurschap) betreft, heeft het Team Gedragsinzichten geïnvesteerd in het gebruik van technieken en tools. Uit het testen en ontwikkelen

van een aantal buitenlandse instrumenten volgde een zelf ontwikkelde werkvorm, 'Gedragsverkenner' genoemd.

De tool combineert gedragsfactoren (cf. kennis en vaardigheden, motivatie en context) met principes inzake interventie (cf. het Britse [EAST-model](#)). Na evaluatie en verfijning zal de werkvorm verder gebruikt worden bij o.a. workshoptrajecten. De werkvorm werd een eerste keer getest tijdens het seminarie topmanagement van 11 en 12 mei 2017 en vervolgens verder bijgevijsd. De werkvorm werd nogmaals gebruikt tijdens een beleidsdomeinoverschrijdende sessie met afdelingshoofden op 19 september 2017. Door het top- en middenkader te sensibiliseren, willen we het gebruik van gedragsinzichten ingang doen vinden bij de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid.

Het Team Gedragsinzichten organiseert tevens op 25 oktober 2017, als vervolg op een soortgelijke initiatieven van 16 december 2014 en van 27 september 2016, een kennisdelingsmoment voor Vlaamse ambtenaren. In samenwerking met het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing zal op 8 december 2017 ook een infosessie plaatsvinden over gedragsinzichten.

- Meer informatie over de aangeboden dienstverlening vanuit het Team Gedragsinzichten staat op de website <https://overheid.vlaanderen.be/procesflow-gedragsinzichten>.
- Het Facilitair Bedrijf werkt momenteel ook reeds aan bepaalde aspecten m.b.t. de items 'maaltijden' en 'vergaderingen', maar dit moet nog ingepast worden in de uitvoering van het actieplan. De prioriteit is gelegd bij de andere items.

De klimaatactieplannen worden halfjaarlijks of jaarlijks (naargelang het plan) geëvalueerd. Voor de vier actieplannen zal dat een eerste keer gebeuren in het najaar van 2017. Die rapporteringen zullen gebaseerd zijn op de resultaten van bevestigingen bij de verschillende entiteiten over hun doelstellingen en acties en over de actuele status van hun projecten.

Mijn diensten staan in voor de opvolging van het actieplan Gedrag. Voor de andere actieplannen zijn dat de respectievelijk verantwoordelijke entiteiten (HFB en VEB) en hun respectievelijk bevoegde ministers.

Overeenkomstig de beslissing van de Vlaamse Regering van 1 juli 2016 (VR 2016 0107 DOC.0714) is de coördinatie en opvolging m.b.t. deze rapporteringen toevertrouwd aan de interdepartementale werkgroep Klimaatimpact VO die opereert onder het voorzitterschap van het departement Omgeving en onder de bevoegdheid van Vlaams minister Joke Schauvliege.